

Received / Geliş
21.06.2017

Article History
Accepted / Kabul
06.07.2017

Available Online / Yayınlanma
15.08.2017

A STUDY ON PERCEPTION AND AWARENESS OF TAX IN STUDENTS OF SOCIAL SCIENCES VOCATIONAL SCHOOL

VERGİ ALGISI VE BİLİNCİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA:
SOSYAL BİLİMLER MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNDE
VERGİ BİLİNCİ¹

Esra GÜR²
İlkay YILDIZ³

Abstract

Tax is a compulsory and unrequited public income received from taxpayers in order to carry out public services based on the sovereignty power of the state. Tax revenues have an important share in the coverage of total public expenditures. Therefore, states must take numerous measures to increase tax revenues and prevent tax loss. These measures are accompanied by taxpayers' negative attitudes and behaviors towards tax. Primary methods that can be applied to eliminate such disputes are tax compliance and tax awareness. The aim of this study is to reveal what the students at Bingöl University Social Sciences Vocational School in 2016-2017 academic year think about tax and tax awareness. For this purpose, students' tax awareness and perception were attempted to be determined within the scope of answers related to what tax is, why it is collected and fields where the taxes are used. A total of 485 students participated in the study. The data were obtained by the prepared questionnaire. As a result of the research, it has been revealed that the students do not have much difference between their genders in terms of tax consciousness, they regard the taxpayers as honest and the ones who do not as thieves. In addition, the tax evasion guilt is among the most harmful crimes, and the trend of paying taxes is reached with the seminars and conferences that the tax office will make.

Keywords: Tax, Tax Awareness, Tax Compliance, Taxpayer Behaviors, Bingol University

Özet

Vergi devletin egemenlik gücüne dayanarak kamu hizmetlerini yerine getirmek amacıyla mükelleflerden aldığı zorunlu ve karşılıksız kamu geliridir. Vergi gelirleri toplam kamu harcamalarının giderilmesinde önemli bir paya sahiptir. Dolayısıyla devletler vergi gelirlerini artırıcı ve vergi kaybını engelleyici sayısız tedbirler almak durumundadır. Bu tedbirler vergilere karşı, mükelleflerin vergi karşısındaki negatif yaklaşımı ve davranışlarını da beraberinde getirmektedir. Bu gibi anlaşmazlık durumlarının ortadan kaldırılmasına yönelik uygulanabilecek metotların başında vergiye uyum ve vergi bilinci gelmektedir. Bu çalışmanın amacı, 2016-2017 eğitim öğretim yılında, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilerin vergi ve vergi bilinci hakkında ne düşündüklerini ortaya koymaktır. Bu amaçla öğrencilerin, verginin ne olduğu, neden vergi alındığı ve vergilerin kullanıldığı alanlarla ilgili cevapları kapsamında vergi bilinci ve algısı durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmaya toplam 485 öğrenci katılmıştır. Veriler hazırlanan anket formu tarafından elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin vergi bilinci konusunda cinsiyetleri arasında çok farkın olmadığı, vergi verenleri dürüst, vermeyenleri hırsız olarak nitelendikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca vergi kaçakçılığı suçunu en zararlı suçlar arasında gördüğü, vergi ödeme eğiliminin 'vergi dairesinin yapacağı seminer ve konferanslarla' artacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vergi, Vergi Bilinci, Vergi Uyumunu, Mükellef Davranışları, Bingöl Üniversitesi

¹ Bu çalışma Alanya Alaattin Keykubad Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

² Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Öğretim Görevlisi, egur@bingol.edu.tr

³ Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Büro ve Yönetici Asistanlığı Bölümü Öğretim Görevlisi, iyildiz@bingol.edu.tr

GİRİŞ

Devlet üstlenmiş olduğu görevleri yerine getirebilmek için çeşitli kaynaklardan gelir elde etmektedir. Vergi, hiç şüphesiz kamu gelir türlerinin en önemlisi ve en başta gelenidir. Devletin vergi yoluyla topladığı gelirlerin toplam kamu gelirleri içerisindeki payı, bir çok ülkede %70 ile %90 arasında önemli bir yer işgal etmektedir (Pehlivan, 2016:87). Kişi veya kurumların elde ettikleri gelir, taşınır veya taşınmaz mallara sahip olma durumu veya ülke sınırlarından içeri sokulan mallara uygulanacak vergiler nedeniyle verginin muhatabı olacak vergi mükellefi ortaya çıkmaktadır. Vergi mükellefinin vergiyi vermesi gerektiğinin farkında olması, vergi vermeye istekli olması ve nihayetinde vergisini tam ve zamanında ödemesi de vergi bilinci olarak tanımlanabilmektedir (Sağlam, M., 2013:1).

Vergi; devleti yönetenlerin kanunca belirlenen gerçek ve tüzel kişilerin ellerindeki ekonomik değerler üzerinden alınan para şeklindeki ödemedir. Devletin kamu harcamalarında kullanmak üzere zorunlu olarak gerçek ve tüzel kişilerden aldığı vergiler devletin gelirinin devamlılığını sağlamak açısından bir araç olarak kullanılmaktadır (İlhan, 2007: 13). Bir vergi sisteminin istenilen başarıyı gösterebilmesi için vergi bilincinin ve vergi algısının yüksek olması önemlidir (İpek, Kaynar, 2009: 116-130).

Bireyler vergiye uyum ve uyumsuzluk içinde olabilmektedir. Günümüzde vergi mükelleflerinin vergiye uyum sağlamaları vergi idarelerince önemsenmektedir. Bu bağlamda vergi idarelerinin vergi uyumu konusunu öne çıkarma çabası içinde oldukları gözlenmektedir. Vergi idarelerinin bu çabasının arka planında aslında vergiye uyum ya da uyumsuzluğun başka bir ifadeyle vergiye karşı tutum ve davranışların mükelleflerin psikolojik yapılarından kaynaklandığını kabul eden çalışmalar bulunmaktadır. Verginin sosyo psikolojik bir olgu olduğu noktasından hareket eden bu yaklaşım, bireyin vergiye uyumunu, toplumdaki sosyolojik, psikolojik ve kültürel bir çok faktöre bağlamaktadır. Bireylerin vergiye ilişkin davranışlarını etkileyen faktörler arasında vergi bilinci ve vergi algısı bulunmaktadır. Bu çalışmada, sosyal bilimler meslek yüksek okulunda öğrenim gören öğrencilerin vergi bilinci ve vergi algısı araştırılmaktadır. Çalışmada öncelikle vergi, vergi bilinci ve vergi algısı kavramlarına değinilmekte, sonrasında yapılan anketin değerlendirme ve sonuçlarına yer verilmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde verginin tarihçesi, tanımı ve amacı hakkında bilgi verilmiş, ikinci bölümünde ise verginin teorik temelleri üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde ise verginin konusu, vergi mükellefi, vergi yükümlüsü, vergi sorumlusu, vergi bilinci ve vergi algısı konuları açıklanmıştır. Daha sonra araştırmanın metodolojisi çerçevesinde araştırmanın amacı, evren örnekleme, yöntem ve analizi ele alınmıştır. Son olarak da bulgular ve yorum kısmına yer verilmiştir. Bu kısımda elde edilen bulgular analiz edilmiş, analiz sonucunda veriler ışığında önerilerde bulunulmuştur.

Verginin Tarihçesi, Tanımı Ve Amacı

Tarihsel Süreçte Vergi

Verginin tarihi, devletin tarihi kadar eski olmakla birlikte; vergilerin nerede, ne zaman, ne şekilde ortaya çıktığı tam olarak bilinmemektedir. Ancak vergilere ilişkin ilk kayıtlara Eski Mısır' da rastlanıldığı rivayet olunmaktadır. Eski Mısır' da vergi, köylünün derebeyine zorunlu hizmeti veya bizdeki aşar vergisine benzer bir biçimde tarımsal ürünler üzerinden onda bir oranında alınmak vasıtasıyla uygulanmıştır. Vergilere ilişkin başka bir kayıta, İncil' in ilk versiyonu olan Genesis' de rastlanmaktadır. Söz konusu kitapta tarımsal mahsullerin 1/5' inin Firavun' a verilmesi yazmaktadır. Yine başka bir kayıt, Pers İmparatorluğuna aittir. Eyaletlerin her birinin harcamalarını düşttükten sonra, kalan tarımsal mahsulü imparatora

göndermesi, temel görevleri arasında sayılmıştır. XI. Yüzyılda Hindistan’da Müslüman yöneticilerin cizye adı altında uygulamaya koydukları kelle vergisi de ilk vergi uygulamalarının örnekleri arasında yer almaktadır. O dönemde ve daha sonra Osmanlı Devleti’nde uygulama alanı bulan cizye, Müslüman yöneticiler tarafından Müslüman olmayanların Müslüman devlete ve onun hukukuna bağımlılığının maddi bir kanıtı olarak görülmüştür. Ancak bu uygulama, 1556’ dan itibaren yürürlükten kaldırılmıştır (Şen, H. ve Sağbaş İ.,2016:7-8).

Verginin Tanımı

Vergi, aslen Türkçe bir terim olup, Fransızca “Impôt” kelimesinin karşılığıdır. Genel anlamı ile hediye edilen, karşılıksız verilen bir kıymeti ifade eder. Fakat mali manâsı ile mükellefler tarafından kamu giderlerine iştirak hissesi olarak Devlete verilen kıymetlerdir (Sayar, 1975:78).

Vergiye ilişkin farklı tanımlar yapmak mümkündür. Vergi, devletin veya devletten vergilendirme yetkisi almış kamu tüzel kişilerinin birey ve kurumlardan, hukuki cebir altında, yasada belirtilen kurallara göre ve karşılıksız olarak aldıkları ekonomik değer olarak tanımlanabilir (Öztürk, 2016:138). Başka bir tanıma göre, kamusal hizmetlerin gerektirdiği giderler ile kamu borçları dolayısıyla ortaya çıkan yükleri karşılamak amacıyla, egemenlik gücüne göre, karşılıksız olarak, gerçek ve tüzel kişilerden alınan ve cebri niteliğe sahip para şeklindeki ödemelerdir.(Akdoğan, 2011:119). Vergi “Kamu giderlerini karşılamak amacıyla devletin veya devletin yetkilendirdiği diğer kamu tüzel kişilerinin, hukuki zorunluluk altında, yasayla belirtilen kurallara göre ve karşılıksız olarak gerçek ve tüzel kişilerin gelir ve malları üzerinden nakdi ya da aynı olarak aldıkları pay” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2011). Kamu gelirleri içinde önemli yeri olan vergiler; kamu hizmetlerinin karşılanması için devletin, egemenlik hakkına dayanarak fert ya da kurumlardan, bunların sağladıkları hizmetlerle eşdeğerde olması gerekmeyen, kanunla aldığı para tutarlarıdır (Edizdoğan ve diğerleri, 2011:116). Diğer taraftan Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 73. Maddesinde verginin tanımı dolaylı bir şekilde yapılarak “ Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi, resim ve harçlar ve benzeri mali yükümlülükler ancak kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.” denilmektedir. Zora dayanan bir ödemedir. Devletin vergilendirme yetkisi ile kanunla konulur. Durumları ve şartları uyan mükellefler vergi vermek zorundadır. Dolayısıyla rıza aranmaz gerektiğinde, vergisini ödemek istemeyene karşı devlet, çeşitli yollarla verginin tahsilini gerçekleştirir (Erginay, 1994: 31).

Vergi zaman içinde gelişmiş, kurumsallaşmış, sağlam bir düşünce sistemine kavuşmuş bir kavramdır. Bu kavramı klasik ve modern maliyeciler birbirinden farklı şekilde tanımlamışlardır. Klasik maliyenin Kıta Avrupası’nda kurucusu ünlü Fransız maliyecisi Gaston Jeze vergiyi şöyle tanımlamaktadır. “Vergi, kişilerden kamu giderlerini karşılamak üzere, cebri, nihai ve karşılıksız olarak istenen parasal bir yükümlülüktür” (Türk, 2008:111)

Modern vergi tanımı olarak vasıflandırılan, Fransız yazarlarından Lucien Mehl’in verginin unsurlarını tümüyle belirten tanımına göre “Vergi, devletin, mahalli idarelerin ve kamu kudretine sahip diğer toplulukların, gördükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak üzere, esas olarak gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinden ve bazı kamu hukuku tüzel kişilerinden belli bir yarar karşılığı olmaksızın, onların mali güçlerine göre, kamu zoruyla, kesin olarak aldığı paralardır.” (Edizdoğan, 2007:158). Yine bir başka tanıma göre vergi, devletin veya devletten aldığı yetkiye dayanan kamu tüzel kişilerinin geniş anlamdaki kamusal faaliyetlerinin gerektirdiği harcamaları karşılamak ya da kamusal görevlerinin gereklerini yerine getirmek amacıyla, yasal esaslara uymak kaydıyla ve hukuki cebir altında, özel bir karşılık vaadi olmaksızın geri vermemek üzere, gerçek kişilerle gerçek olmayan

kişilerden aldıkları para tutarlarıdır (Nadaroğlu, 1985:260). Vergi devletçe sunulan kamusal mal ve hizmetlerin bedelidir. Oliver Wendell Holmes' in de dediği gibi "vergiler medeni bir toplumda yaşamak için ödediğimiz bedeldir".

Vergi kavramı ile ilgili yapılan tanımlara göre, vergi devletin üzerine vergi borcu düşen kişi ya da kişilerden rıza aranmaksızın topladığı gelir kaynağıdır. Vergilerin, kişilerin ödeme gücüne göre alınması esastır (Şen, H. ve Sağbaş İ.,2016:1).

Vergiler, gelir, tüketim ve servet üzerinden alınmaktadır. Gelir üzerinden, gelir ve kurumlar vergisi; harcamalar üzerinden, katma değer vergisi, muamele ve satış vergileri, kısmi istihlak vergileri, gümrük vergileri, özel tüketim vergisi isimleri altında çeşitli vergiler alınmaktadır. Servet üzerinden ise, genel servet vergisi, emlak vergileri, sermaye vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, veraset ve intikal vergileri alınmaktadır (Öztürk, 2016:138).

Verginin Amacı

Verginin tarihi çok eskilere dayanmakla birlikte vergi toplamanın amaçları zamanla değişiklik göstermiş ekonomik ve sosyal hedefleri gerçekleştirmede önemli hale gelmiştir. Bu bağlamda vergilendirmenin amaçlarını ekonomik ve sosyo-politik olmak üzere iki başlık altında genelledebiliriz (Özsoy, 2013: 4).

Vergilendirmenin ekonomik diğer bir deyişle Klasik amacı; kamu harcamalarına gereken finansmanın sağlanabilmesi için gelir elde etmektir (Özbilen, 2010: 210). Mülk ve teşebbüs gelirleri, harçlar, şerefiyeler veya borçlanma ile karşılanamayan devlet ihtiyaçlarını karşılamak vergilerin birinci ve en önemli görevidir. Özellikle kamu maliyesinin genişlediği 19 ve 20. Yüzyılda vergi sisteminin düzenlenmesi bakımından klasik amaç çok büyük bir öneme sahipti ve halen de bu önemini korumaktadır(Schmölders, 1976: 69; Özsoy, 2013: 4).

Vergilendirmenin sosyo-politik amacını ise; özellikle 1930'lardan sonra devletin ekonomik büyüme, kalkınma, gelir dağılımı adaletsizliği, enflasyon, işsizlik gibi sorunların çözülmesinde yararlandığı, yurtiçi üretimi ve tüketimi desteklemek için kullandığı müdahale aracı olduğunu söyleyebiliriz (Orhaner, 2007: 143-144). Bu anlamda verginin iktisadi ve sosyal hayatı düzenleyici görevinden de bahsedebiliriz.

Verginin Teorik Temelleri

Vergi genel olarak fayda yaklaşımı ve ödeme gücü yaklaşımı ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Vergilemede Fayda Yaklaşımı

Bu yaklaşım, sunulan mal ve hizmetlerin sağlanmış olduğu fayda karşılığı olarak devletin vergi almasını ifade eder. Üç türü vardır. Bunlardan birincisi, değişim kuramıdır. Bu kurama göre, devlet ve özel sektör karşılıklı mal ve hizmet sunmaktadır. Hangisinin faydası daha yüksekse o hizmetler yapılmalıdır. Diğeri, verginin sigorta primi olduğunu savunan teoridir. Bu teoriye göre, devlet de sigorta şirketidir. Sigorta şirketlerinin yaptığı asayiş ve güvenlik hizmetlerini devlet de yapmakta, sigorta şirketlerinin hizmet karşılığı aldığı sigorta primi ile özdeş bir şekilde devlet de vergi almaktadır. Oysa ki, bu teorinin aksine devlet kendisine vergi verilsin ya da verilmesin tüm topluma yönelik kamu hizmetleri sunmakta ve bu hizmetler asayiş ve güvenliğin çok ötesinde olmaktadır. Devletin sunmuş olduğu hizmetler herkese yöneliktir ve kamu hizmetleri bölünemez niteliktedir. Dolayısıyla vergi bir sigorta primi değildir. Sonuncusu verginin sosyal üretim giderlerine katılma payı olduğunu savunan teoridir. Bu teoriye göre, devlet bir çiftçi, bir tacir, bir üretim faktörüdür. Devletin üretime katılması sonucu elde ettiği gelir vergidir. Oysa iktisadi,

sosyal, kültürel boyutları olan devletin vergi toplamasındaki amaç, topluma sunacağı kamu hizmetlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmektir (Öner, 2015:23-24).

Vergilemede Ödeme Gücü Yaklaşımı

Ödeme gücü yaklaşımı, vergilemede; “kendisine ve ailesine yetecek kadarki gelirinin üstünde geliri olan herkes vergi ödemelidir” görüşünü benimsemektedir. Vergi vergilendirme yetkisine sahip kuruluşlarca mali, sosyal, ekonomik, amaçlar için karşılıksız olarak gerçek ve tüzel kişilerden alınan nakdi ödemelerdir. Anayasamızın 73. Maddesi hükmü gereği anayasamızın, vergilemede ödeme gücü ilkesini benimsediği anlaşılmaktadır (Şen, H. ve Sağbaş İ.,2016:13).

Vergiye İlişkin Tanımlamalar

Verginin Konusu (Vergi Mevzu / Vergi Süjesi)

Verginin konusu, üzerine vergi konulan ve bu nedenle doğrudan ya da dolaylı olarak verginin kaynağını oluşturan iktisadi veya hukuki unsurdur. Başka deyişle verginin konusu, üzerinden vergi alınan şeydir. Bu şey bir mal, bir hizmet, bir gelir, bir sermaye, bir hukuki muamele, bir fiil veya bir olay olabilir (Şen, H. ve Sağbaş İ.,2016:126).

Vergi Mükellefi Vergi Yükümlüsü / Vergi Muhatabı

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun “Vergi Sorumluluğu” başlıklı ikinci kısmında yer alan tanıma göre vergi mükellefi, “vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettüb eden gerçek veya tüzel kişidir” (VUK.Madde:8). Maliye literatüründe “vergi yükümlüsü”, “verginin muhatabı” gibi farklı isimlerle de adlandırılan vergi mükellefi, özel bir gerçek ya da tüzel kişi olabileceği gibi, resmi bir müessese de olabilir; yabancı vatandaş yahut gerçek veya tüzel kişi de olabilir (Şen, H. ve Sağbaş İ.,2016:124).

Vergi Sorumlusu

213 sayılı Vergi Usul Kanunu' nun “Vergi Sorumluluğu” başlıklı ikinci kısmında yer alan tanıma göre vergi sorumlusu, verginin ödenmesi bakımından, alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişidir (VUK, Madde:8). Devleti temsil eden vergi idaresi vergi alacağını en kolay ve daha az masrafla toplayabilmek adına binlerce mükellef yerine onların ilişki içinde oldukları kişiler aracılığıyla verginin ödenmesini uygun bulmuş, bu gerekçeyle ortaya dar ve teknik anlamıyla vergi sorumluluğu kavramı çıkmıştır. Vergi sorumlusu; kendisi gerçek mükellef olmamakla birlikte, gerçek mükelleflerle olan ilişkileri neticesi, vergi kanunlarının gösterdiği hallerde verginin hesaplanarak kesilmesi ve vergi dairesine ödenmesi ve diğer bazı işlemleri (defter tutma, beyanname vb.) yapma mecburiyeti olan üçüncü kişilerdir (Arslan, 2011: 57). Bu bağlamda vergi sorumlularına işverenler, saymanlar, tapu memurları, noterler, trafik polis ve memurları, şirketler ve yabancı ulaştırma kurumlarının Türkiye'deki temsilcileri örnek olarak gösterilebilir. Bu kişi ve kuruluşlar alanlarına giren işleri gerçekleştirmekte, vergi kesilip kesilmediğini kontrol etmek, ödeme bakımından yasanın zorunlu kıldığı görevleri yerine getirmekle yükümlü kılınmışlardır (Akdoğan, 2009: 153-154).

Vergi Bilinci ve Vergi Algısı

Vergi bilinci kavramı ile ilgili literatürde çok sayıda tanıma rastlanmamakla birlikte bazı tanımlar şöyledir: Miriam Dornstein, vergi bilincini(tax consciousness),“bir verginin farkında olmak” şeklinde tanımlamıştır (User, 1992:44). Mehmet Emin Narta' ya göre (2007) vergi bilinci, “devletin yerine getirmekle yükümlü olduğu kamu giderlerinin karşılanması için, vatandaşların, elde ettiği gelirlere veya servetlerinden yasalarda belirtilen usul, esas ve oranlara uygun olarak katkıda bulunmaları gerektiğini, fark etme, bilme, hatırlama yeteneğine sahip olmalarıdır.” Abdurrahman

Akdoğan'a göre ise, "kamu hizmetlerinin gerçekleştirilmesi bakımından verginin önemini bilen toplum bireylerinin, vergi ile ilgili ödevlerini yerine getirmedeki istekliliklerinin düzeyine vergi bilinci denilmektedir" (Akdoğan, 2006:180). Ülkemizde modern vergi yaklaşımına paralel olarak beyana dayalı vergileme söz konusudur. Beyana dayalı vergileme, vergi ile ilgili temel yükümlülüklerin bizzat vergi mükellefi tarafından yerine getirilmesi anlamına gelmektedir. Bildirim görevinin yanı sıra kayıt ve belge düzenine uyma, beyanname verme, vergilendirme sürecinde verginin tahakkuk ettirilmesinden ödenmesine kadar mükellefin yükümlülükleri kapsamındadır. Mükelleflerin bu yükümlülüklerini bir zorunluluktan ziyade gönüllü olarak yerine getirmeleri gelir toplama amacının ve diğer amaçların gerçekleştirilmesi yani sistemin daha sağlıklı işleyişi bakımından büyük önem taşımaktadır (Aktan, 1997: 11).

Vergi bilinci sadece vergiyi ödeme bilinci olarak da algılanmamalıdır. Vergi bilinci aynı zamanda mükelleflerin ödediği vergilerin harcandığı yerlerin denetimini de ifade eden bir kavram olarak değerlendirilmelidir (Şener, 1997: 8-9). Algılama "bir şeyin farkına varma ve farkına varılan şeye bilgi sistemimiz içinde bir yer bularak yakıştırma ve söz konusu olguyu nitel ve nicel olarak yargılayıp değerlendirme süreci" şeklinde ifade edilmektedir (Şimşek, 2003:93).

Vergileme ile algılama arasında çok yakın bir ilişki söz konusudur. Bireyleri vergi ödemeye yönelten ya da onları vergi ödemekten uzaklaştıran etkenlerin pek çoğu bireylerin vergiyi nasıl algıladıkları ile alakalıdır (Aktan, 2006:152). Vergiyi kamu hizmetlerinin bir bedeli gibi algılamak vergiye bakışı olumlu yönde, vergiyi devlet tarafından zorla alınan bir yük, bir ceza gibi algılamak vergiye bakışı olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle vergiler ile kamu hizmetleri arasında bir ilişki (mali bağlantı) kurulması, insanların vergi ödemeyi daha ihtiyatlı değerlendirmesini sağlayacaktır. Aksi halde vergilerin olumsuz algılanması, insanların vergi ödeme isteğini azaltarak vergi alanındaki kayıt dışı ekonominin artmasına yol açacaktır (Başoğlu, 2005:124).

Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmanın Amacı

Vergi bilinci, vergilendirme ile ilgili üzerlerine maddi ve biçimsel ödevler düşen mükelleflerin bu ödevleri tam ve usule uygun yerine getirmelerinde gerek vergi mükelleflerinin ve gerekse vergi mükellefi olmayan toplumun diğer fertlerinin gösterdikleri ilgi ve hassasiyet olarak ifade edilebilir. Günümüzde özellikle vergi gelirlerinin azalmasına sebebiyet veren vergi kaçakçılığı, vergiden kaçınma ve kayıt dışı ekonomi gibi durumların engellenebilmesi için mükelleflerde vergi uyum ve bilincinin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı, 2016-2017 eğitim öğretim yılında, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nda okuyan öğrencilerin vergi ve vergi bilinci hakkında ne düşündüklerini ortaya koymaktır. Bu amaçla öğrencilerin, verginin ne olduğu, neden vergi alındığı ve vergilerin kullanıldığı alanlarla ilgili cevapları kapsamında vergi bilinci durumları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Bingöl Üniversitesi'nde okuyan bütün öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise aynı üniversitenin Sosyal Meslek Yüksek Okulu'nda okuyan öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın verilerinin oluşturduğu öğrencilerin seçiminde rastgele bir yöntem uygulanmıştır.

Araştırmanın Yöntem ve Analizi

Bingöl Üniversitesi Sosyal Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin vergi ve vergi bilincine ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılmasının amaçlandığı bu araştırma da veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Anket tekniği en basit anlamıyla soru-cevap şeklinde uygulanan bir veri toplama yöntemidir. Fakat anket gelişigüzel standart birkaç soruyu hazırlamayla oluşturulmaz (Erdoğan, 2007:180). Bu anket önceden yapılan araştırmalar sonucu oluşturulmalı ve deneklere gerekli açıklamalar yapılarak uygulanmalıdır.

Veri toplama sürecinde önce vergi ve vergi bilincine ilişkin bir anket formu hazırlanmıştır. Bu anket formunun, farklı bir çok bilimsel araştırmalarda kullanıldığı için güvenilir olduğu düşünülmüş bu nedenle öntest yapmaya gerek duyulmamıştır. Böylece ankette yer alan ifadelerin güvenilirliğinin ve geçerliliğinin, yapılan diğer araştırma sonuçlarıyla sağlandığı düşünülmüştür. Araştırmaya 2016-2017 öğretim yılında Bingöl Üniversitesi Sosyal Meslek Yüksek Okulu'nda eğitim gören 485 öğrenci katılmıştır. Araştırma betimleyici istatistikler kullanılarak incelenmiştir. Betimsel istatistik genel olarak “ne” sorusunu sorar ve verilen cevapların yorumlanmasını kolaylaştırır. Demografik özellikleri ölçmeye yarayan 5, vergi, vergi algısı ve bilinci konularında bilgi almayı sağlayan 11 soru bulunmaktadır. Bu 11 sorudan 2’si 3 dereceli likert tipine örnektir. 3 dereceli likert tipi sorularında öğrencilerden “eve - hayır-kararsız” ifadelerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. 5 dereceli likert tipinde ise öğrencilere 20 adet önerme verilmiştir. Öğrencilerden önermelere yönelik, “tamamen katılıyorum – katılıyorum – kararsızım – katılmıyorum – hiç katılmıyorum” ifadelerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Araştırmanın yönteminden elde edilen verilerin sonuçları bulgular ve yorum kısmında açıklanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Tablo 1: Öğrencilerin Demografik Özelliklerinin Frekans Dağılımları

Cinsiyet	N	Yüzde	Baba Eğitim Düzeyi	N	Yüzde
Kız	254	52,4	okuryazar değil	40	8,2
Erkek	231	47,6	okuryazar ama okula gitmemiş	40	8,2
Toplam	485	100,0	ilkokul mezunu	194	40,0
Okudukları Bölümler	N	Yüzde	ortaokul mezunu	106	21,9
Çağrı Merkezi Hizmetleri	92	19,0	lise mezunu	81	16,7
Büro Yönetimi ve Yön. Asist.	77	15,9	üniversite mezunu	24	4,9
İşletme Yönetimi	35	7,2	Toplam	485	100,0
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	119	24,5	Anne Eğitim Düzeyi	N	Yüzde
Medya ve iletişim	64	13,2	okuryazar değil	193	39,8
Maliye	20	4,1	okuryazar ama okula gitmemiş	63	13,0
İş Sağlığı ve Güvenliği	28	5,8	ilkokul mezunu	147	30,3
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	37	7,6	ortaokul mezunu	55	11,3
Turizm ve Otel İşletmeciliği	13	2,7	lise mezunu	25	5,2
Toplam	485	100,0	üniversite mezunu	2	0,4
			Toplam	485	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 485 öğrencinin % 52’sini erkek (254 öğrenci), % 47’sini ise (231 öğrenci) kız öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerinde çok fazla bir ayrım görülmemektedir. Öğrencilerin okudukları bölümlere bakıldığında en fazla öğrenci % 24,5’lik oranla Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programında yer almaktadır (119 öğrenci). Öğrenci sayısının en fazla olduğu ikinci bölüm ise %19,0’luk oranla Çağrı Merkezi Hizmetleri Programıdır (92 Öğrenci). Turizm ve Otel İşletmeciliği ile Maliye Programları, en az öğrenci bulunduran programlardır. Programlar arasında bu kadar çok farkın olmasının sebebi tamamen programlara kayıt yaptıran öğrenci sayılarıyla ilgilidir. Bunun yanında katılımcıların düşük olduğu “Turizm ve Otel İşletmeciliği” ile “Maliye” Programlarının ikinci öğretim yani gece eğitimlerinin olmaması da bu programlardaki öğrenci sayılarını düşürmüştür. Öğrencilerin baba ve anne eğitim durumlarına bakıldığında babaların çoğunluğunun ilkökul mezunu olduğu görülmektedir. Annelerin ise daha çok okuryazar olmadıkları ortaya çıkmıştır. Hem annede hem de babada lise ve üniversite mezunluk durumları en alt derecede bulunmaktadır.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaş Dağılımları

Öğrencilerin yaş durumları	Sayı	Yüzde
18	25	5,2
19	60	12,4
20	120	24,7
21	85	17,5
22	78	16,1
23	48	9,9
24	22	4,5
25	16	3,3
26	9	1,9
27	9	1,9
28	13	2,7
Toplam	485	100

Araştırmaya katılan öğrenciler 18-28 yaş arasında olup yaş gruplarına göre dağılım yüzdelerinin birbirine çok yakın olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin yaş dağılımlarına bakıldığında 120 öğrencinin “20” yaşında (% 24.7) olduğu görülmektedir. Bunu 85 öğrenciyle “21” yaş grubu (% 17.5) takip etmektedir.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Vergiyi Tanımlama Durumları

Vergi Nedir?*	Sayı	Yüzde
Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır	258	53.2
Zorunlu olarak karşılıksız yapılan ödemedir	98	20.2
İşletmelerin büyümesini engelleyen bir uygulamadır	11	2.3
Vatandaşlık görevidir	74	15.3
İnsanlar üzerinde bir yüküdür	69	14.2

*Öğrenciler birden fazla şık işaretlemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu vergiyi “Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır” şeklinde tanımlamıştır (258 Öğrenci). Vergiyi “Zorunlu olarak karşılıksız yapılan ödemedir” şeklinde tanımlayan öğrenci sayısı ise 98’tir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Vergi Kelimesini İlk Duydukları Yere Göre Dağılımı

Vergi kelimesini ilk nerden duyduunuz?	Sayı	Yüzde
Ailemden	172	35.5
Okuldan	65	13.4
Gazete, Dergi, Tv gibi araçlardan	108	22.3
Çevremden	140	28.9

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi kelimesini ilk duydukları yere göre dağılımları incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun (%35.5) vergiyi “aileden”; %28.9’unun “çevreden” , %22.3’ünün “gazete, dergi TV vb. araçlardan” duydukları bulgusuna ulaşılmıştır. Verilen cevaplara göre vergi kelimesini ilk olarak “okulda” duyanların oranının sadece %13.4 olduğu ve ilk duyulan yerin çoğunlukla aile, çevre ve kitle iletişim araçları olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinin En Çok Şikâyet Ettikleri Vergi Unsuruna Göre Dağılımı*

Aileniz verginin en çok hangi unsurundan şikâyet ediyor?	Sayı	Yüzde
Vergi oranlarının yüksek olmasından	282	58.1
Vergi yükünün fazla olmasından	74	15.3
Kendisinden daha fazla kazananların daha az vergi ödemesinden	98	20.2
Vergi yasalarının karmaşık olmasından	29	6.0
Ödenen vergilerin doğru yere harcanmadığından	82	16.9

*Öğrenciler birden fazla şık işaretlemişlerdir.

Öğrencilerin aileleri %58.1’lik oranla, “vergi oranlarının yüksek olmasından” şikâyet etmektedir. “Vergi yasalarının karmaşık olmasından” maddesi de % 6.0’lık oranla en az şikâyet edilen unsur olmaktadır.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Vergi Vermeyenleri Tanımlama Durumları

Vergi vermeyen vatandaşı nasıl tanımlarsınız?	Sayı	Yüzde
Kötü bir Vatandaş	107	22.1
İyi bir vatandaş	33	6.8
Kurnaz	76	15.7
Zeki	36	7.4
Hırsız	208	42.9
Bilmiyorum	30	6.2

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi vermeyenleri tanımlama durumlarına bakıldığında, vergi vermeyenleri en çok “hırsız” (%42.9), “Kötü bir vatandaş” (%22.1) ve “kurnaz” (15.7) olarak tanımladıkları görülmektedir. Öğrencilerin % 6.8’i vergi vermeyenleri “iyi bir vatandaş” olarak tanımlarken, “zeki” olarak tanımlayanların ise yüzdesi ise 7.4’tür. Bu durum, öğrencilerin vergi vermeyenleri %88.1’i oranında olumsuz bir imajla algıladıklarını göstermektedir.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Vergi Ödeyenleri Tanımlama Durumları

Vergi ödeyen vatandaş nasıl tanımlarsınız?	Sayı	Yüzde
Dürüst	392	80.8
Zeki	21	4.3
Kurnaz	10	2.1
Kötü bir vatandaş	24	4.9
Hırsız	5	1.0
Bilmiyorum	33	6.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergisini ödeyen vatandaş tanımlama durumlarına bakıldığında, çok yüksek bir oranla (80.8), “dürüst” buldukları sonucuna ulaşılmıştır. “zeki” ve “kötü bir vatandaş” diye düşünenlerin arasında çok yüksek bir fark yoktur. Bu durum, öğrencilerin vergisini ödeyen vatandaş %87.1’lik oranla olumlu bir imajla hatırladıklarını göstermektedir.

Tablo 8: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Vergi Kaçakçılığı Suçunu En Zararlı Suçlar Arasında Görme Durumuna Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi kaçakçılığı suçunun en zararlı suçlar arasında göre durmalı mıdır?	Sayı	Yüzde
Evet	255	52.6
Hayır	112	23.1
Fikrim yok	120	24.7

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi kaçakçılığı suçunun en zararlı suçlar arasında göre durumlarına bakıldığında % 52.6’lık oranla evet denildiği görülmektedir. “hayır” ve “fikrim yok” diyenlerin arasında ise çok fazla bir ayrım bulunmamaktadır.

Tablo 9: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Vergi Ödeme Eğiliminin Artması İçin Vergi Eğitim Aracını Tercih Durumlarına Göre Dağılımı *

Vergi eğitiminin aşağıdaki araçlardan hangisi vasıtasıyla verilmesi durumunda vergi ödeme eğilimi daha çok artar?	Sayı	Yüzde
Aile içi eğitimle	126	26.0
Görsel araçlarla eğitimle	39	8.0
Vergi dairesinin yapacağı seminer ve konferanslarla	149	30.7
Tv programları ve konferanslarla	117	24.1
Okulda eğitimle	97	20.0

*Öğrenciler birden fazla şık işaretlemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %30.7’si (149 Öğrenci) vergi eğitiminin vergi dairesinin yapacağı seminer ve konferanslarla verilmesiyle vergi ödeme eğiliminin artacağını belirtmiştir. Bunu %26.0’lık oranla (126 öğrenci) “aile içi eğitim” takip etmektedir. Görsel araçlarla eğitimin vergi ödeme eğilimini en az etkileyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 10: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Devletin Vergi Alma Nedenine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Devlet neden vergi alır?	Sayı	Yüzde
Vatandaşlara hizmet sunabilmek için	216	44.5
Vatandaşları cezalandırmak için	27	5.6
Gelecekte daha iyi yaşayabilmek için	47	9.7
Devlet masraflarını karşılamak için	181	37.3
Vatandaşın kanunlara uymasını sağlamak için	42	8.7
Herhangi bir nedeni yok	23	4.7

*Öğrenciler birden fazla şık işaretlemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %44.5'i (216 öğrenci) devletin "vatandaşlara daha iyi hizmet sunabilmek için" vergi aldığını belirtmiştir. Bunu %37.3'lük oranla (181 öğrenci) "devlet masraflarını karşılamak için" maddesi takip etmiştir.

Tablo 11: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Devletin Niçin Vergi Almaması Gerektiğine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Devlet vatandaştan neden vergi almamalıdır?	Sayı	Yüzde
Vergileri gereksiz yere kullandıkları için	99	20.4
Çok fazla vergi olduğu için	127	26.2
Zenginlerden çok fazla vergi alınmadığı için	59	12.2
İnsanlar vergilerini ödemedikleri için	40	8.2
Vatandaşın vergilerini ödemekte zorlandıkları için	207	42.7

*Öğrenciler birden fazla şık işaretlemişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin %42.7'si (207 öğrenci) "Vatandaşın vergilerini ödemekte zorlandıkları için" devletin vergi almaması gerektiğini belirtmiştir. Bunu 26.2'lik oranla (127 öğrenci) "Çok fazla vergi olduğu için" maddesi takip etmiştir.

Tablo 12: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin İnsanların Neden Vergi Verdiklerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

İnsanlar neden vergi verir?	Sayı	Yüzde
Kendilerine sağlanan devlet hizmetlerini arttırmak için	286	59.0
Devlet tarafından cezalandırılmamak için	132	27.2
Ne kadar para harcadıklarını bilebilmek için	28	5.8
İyi bir vatandaş olabilmek için	59	12.2

Tablo 13: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Vergi Ödemeyi İsteme Durumlarının Dağılımı

Siz olsanız vergi vermek ister miydiniz?	Sayı	Yüzde
Evet	199	41.0
Hayır	149	30.7
Belki	137	28.2

Araştırmaya katılan öğrencilerin %41'i ilerde vergi vermek istediklerini belirtirken 30.7'si de buna hayır demiştir. "belki" diyen öğrencilerin oranıyla "hayır" diyen öğrencilerin oranı birbirine yakınlık göstermektedir.

Tablo 14: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Türkiye'de Herkesin Vergisini Tam Olarak Ödeyip Ödemediğine Katılım Durumları

Türkiye'de herkes vergisini tam olarak ödüyor mu?	Sayı	Yüzde
Evet	20	4.1
Hayır	402	82.9
Kararsızım	64	13.2

Araştırmaya katılan öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğu (%82.9'u - 402 Öğrenci) Türkiye'de herkesin vergisini tam ödemediğini belirtmiştir.

Tablo 15: Vergi Kavramının Öğrenci Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Vergi Nedir?	Cinsiyet	
	Kadın	Erkek
Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır.	136	122
Zorunlu olarak ve karşılıksız yapılan ödemedir.	54	44
İşletmelerin büyümesini engelleyen bir uygulamadır	4	7
Vatandaşlık görevidir.	43	31
İnsanlar üzerinde bir yüküdür	38	30

Araştırmaya katılan öğrencilerin vergi kavramını açıklama durumlarıyla cinsiyetleri açısından farklılık görülmemektedir. Kadın öğrencilerin 136'sı, erkek öğrencilerin de 122'si vergiyi "Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır" şeklinde tanımlamıştır.

Tablo 16: Vergi Kavramının Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Vergi Nedir?	Yaş Grupları											
	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır.	12	28	72	46	44	26	11	5	6	4	4	
Zorunlu olarak ve karşılıksız yapılan ödemedir.	6	16	23	16	17	4	3	5	0	3	5	
İşletmelerin büyümesini engelleyen bir uygulamadır	0	0	2	2	1	3	3	0	0	0	0	
Vatandaşlık görevidir.	3	12	17	16	7	11	1	0	2	1	4	
İnsanlar üzerinde bir yüküdür	6	5	16	11	13	5	3	6	1	1	1	

Vergi kavramının yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında genellikle 20 yaşında olanlar vergiyi daha olumlu tanımlamıştır. 20 yaşında olup da vergiyi "Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır" şeklinde tanımlayan 72 öğrenci vardır.

Tablo 17: Vergi Kaçakçılığının En Zararlı Suçlar Kapsamında Yer Alma Durumunun Öğrenci Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

"Vergi Kaçakçılığı Suçu" en zararlı suçlar arasında yer almalı mıdır?	Cinsiyet	
	Kadın	Erkek
Evet	142	113
Hayır	44	68
Fikrim yok	69	51

“Vergi Kaçakçılığı Suçu” en zararlı suçlar arasında yer almalı mıdır? sorusuna kadınların 142’si “evet”, erkeklerin 113’ü hayır demiştir. Bu durum kadın öğrencilerin vergi kaçakçılığı konusunda daha duyarlı olduklarını göstermektedir.

Tablo 18: Öğrencilerin Vergi Ödeme İsteğinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Siz Olsaydınız Verginizi Ödemek İster miydiniz?	Cinsiyet	
	Kadın	Erkek
Evet	100	99
Hayır	73	76
Belki	81	56

Araştırmaya katılan öğrencilerin ilerde vergi ödeme isteği ile cinsiyetleri arasındaki ilişkiye bakıldığında ilerde vergi ödemek isterim diyen kadın öğrencilerin sayısı 100 iken erkek öğrencilerin sayısı ise 99’dur. Bu durum kadın ve erkek öğrenciler arasında farkın olmadığı göstermektedir.

Tablo 19: Vergi Kavramının Öğrencilerin Okudukları Bölümlere Göre Dağılımı *

Vergi Nedir?	BÖLÜMLER									
	Çağrı Merkezi Yönetimi	Büro Yönetimi	İşletme yönetimi	Muhasebe	Medya ve iletişim	Maliye	İş sağlığı	Halkla ilişkiler	Turizm	Toplam
Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır.	55	43	21	57	27	10	14	21	10	258
Zorunlu olarak ve karşılıksız yapılan ödemedir.	17	17	6	20	15	9	8	5	1	98
İşletmelerin büyümesini engelleyen bir uygulamadır	2	3	0	5	1	0	0	0	0	11
Vatandaşlık görevidir.	16	11	3	14	13	3	4	6	4	74
İnsanlar üzerinde bir yüküdür	10	5	7	25	11	0	5	5	0	68

*Öğrenciler birden fazla şık işaretlemişlerdir.

Vergi kavramı öğrencilerin okudukları bölümler açısından değerlendirildiğinde tüm bölümler vergiyi “Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır” şeklinde tanımlamıştır (Toplam 258 öğrenci). Bunu 98 öğrenciyle “Zorunlu olarak ve karşılıksız yapılan ödemedir” maddesi takip etmektedir.

Tablo 20: Vergi Kavramının Öğrencilerin Baba Eğitim Durumu Göre Dağılımı

Vergi Nedir?	Baba Eğitim Durumu						
	Okuryazar değil	Okuryazar ama okula gitmemiş	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu	Toplam
Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır.	19	23	95	64	44	13	258
Zorunlu olarak ve karşılıksız yapılan ödemedir.	7	6	42	17	21	5	98
İşletmelerin büyümesini engelleyen bir uygulamadır	1	1	3	3	2	1	11
Vatandaşlık görevidir.	7	3	31	23	8	2	74
İnsanlar üzerinde bir yüküdür	7	8	26	14	9	4	68

Vergi kavramının öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre karşılaştırdığımızda, babası ilk okul mezunu olan öğrencilerin 95'i vergiyi "Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır" şeklinde tanımlamıştır.

Tablo 21: Vergi Kavramının Baba Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	df	Kareler ortalaması	F	P*
Gruplar arası	1,393	1	1,393	0,903	0,342
Grup içi	744,813	483	1,542		
Toplam	746,206	484			

*P < 0,05

Vergi kavramı puan ortalamalarının baba öğrenim durumuna göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi test sonuçları incelendiğinde baba öğrenim durumuna göre oluşan farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı (F(1;483)=0,903,p>0,05) görülmektedir. Vergi kavramına ait puan ortalamalarının baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 22: Vergi Kavramının Öğrencilerin Anne Eğitim Durumu Göre Dağılımı

Vergi Nedir?	Anne Eğitim Durumu						
	Okuryazar değil	Okuryazar ama okula gitmemiş	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu	Toplam
Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır.	101	28	78	36	14	1	258
Zorunlu olarak ve karşılıksız yapılan ödemedir.	39	17	29	8	5	0	98
İşletmelerin büyümesini engelleyen bir uygulamadır	5	2	2	0	2	0	11
Vatandaşlık görevidir.	26	8	27	11	2	0	74
İnsanlar üzerinde bir yüküdür	27	10	20	6	4	1	68

Vergi kavramının öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre karşılaştırdığımızda, annesi okuryazar olmayan öğrencilerin 101'i vergiyi "Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır" şeklinde tanımlamıştır.

Tablo 23: Vergi Kavramının Anne Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Sonuçları

Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	df	Kareler ortalaması	F	P*
Gruplar arası	2,338	1	2,338	1,466	0,227
Grup içi	770,107	483	1,594		
Toplam	772,445	484			

*P < 0,05

Vergi kavramı puan ortalamalarının anne öğrenim durumuna göre karşılaştırılmasına ait tek yönlü varyans analizi test sonuçları incelendiğinde anne öğrenim durumuna göre oluşan farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı (F(1;483)=1,466,p>0,05) görülmektedir. Vergi kavramına ait puan ortalamalarının anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Genel olarak araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri arasında çok fazla bir farklılık yoktur.
- Araştırmaya en çok Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programından öğrenci katılmıştır. Bunu Çağrı Merkezi Hizmetleri programı takip etmektedir.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş grubu 18-25'dir.
- Araştırmaya katılan öğrenciler vergiyi, 'devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır' ve 'zorunlu olarak karşılıksız yapılan ödemedir' şeklinde tanımlamıştır.
- Öğrenciler vergi kelimesinin ilk kez 'aile'lerinden duymuşlardır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin aileleri vergi unsurunun en çok 'vergi oranlarının yüksek olmasından' şikayet etmektedir.
- Araştırmaya katılan öğrenciler vergi vermeyenleri 'hırsız' olarak tanımlamıştır.
- Araştırmaya katılan öğrenciler vergi verenleri 'dürüst' olarak tanımlamıştır.
- Öğrenciler 'vergi kaçakçılığı suçu'nun en zararlı suçlar arasında yer alması gerektiğini belirtmiştir.
- Öğrenciler, vergi ödeme eğiliminin 'vergi dairesinin yapacağı seminer ve konferanslarla' artacağı düşüncesindedir. Bunu 'aile içi eğitim' takip etmektedir.
- Öğrenciler, devletin 'vatandaşlara hizmet sunabilmek için' vergi aldığını belirtmiştir. Bunu 'devlet masraflarını karşılamak için' maddesi takip etmektedir.
- Öğrenciler, devletin 'vatandaşın vergilerini ödemekte zorlandıkları için' vergi almaması gerektiğini belirtmiştir. Bunu 'çok fazla vergi olduğu için' maddesi takip etmiştir.
- Öğrencilerin, vergi verme konusunda istekli oldukları görüşü ortaya çıkmıştır.
- Öğrenciler, Türkiye'de herkesin vergisini tam ödemediğini belirtmiştir.
- Vergi kavramı öğrencilerin okudukları bölümler açısından değerlendirildiğinde tüm bölümler vergiyi "Devletin sunduğu hizmetlerin karşılığıdır" şeklinde tanımlamıştır.

- Vergi kavramına ait puan ortalamalarının baba ve anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar; Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu'nda okuyan öğrencilerinin vergi bilinci ve algısı durumlarının, cinsiyetlerine, anne veya baba öğrenim durumuna, vergi kelimesini ilk duyulduğu yere ve ailelerin şikâyet ettikleri vergi unsuruna göre anlamlı farklılık göstermediği; ayrıca vergi bilinci, vergiyi tanıma, tanımlama, vergiye uyumu değerlendirme, vergisini ödeyenlere ve vergisini ödemeyenlere bakış, vergi kaçırma eylemlerinde ki yasal yaklaşım açısından da yüksek düzeyde olumlu davranışlara sahip olduğunu göstermektedir.

Elde edilen sonuçlar ışığında, öğrencilerde vergi bilincinin oluşması, geliştirilmesi yapılacak etkinliklerle de artırılabilir. Bu etkinlikler yeri geldiğinde kitle iletişim araçları vasıtasıyla olmalı, yeri geldiğinde okullarda konferans, seminer şeklinde de olmalıdır. Bunun yanında gelir idaresi Başkanlığı'nın daha da bilinçli bir nesil yetiştirmek adına çalışmalar yapması gerekmektedir. Sadece üniversite öğrencilerinde değil, diğer yaş gruplarını da içine alabilecek şekilde çalışmalar yapılmalıdır. Çünkü bireylerin daha küçük yaşlarda bilinçlenmeleri onların ileriki yaşlarda daha sorumlu davranmalarını da beraberinde getirecektir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, Abdurrahman. *Kamu Maliyesi*. Ankara: Gazi, 2006.
- Akdoğan, Abdurrahman. *Kamu Maliyesi*, Ankara: Gazi, 2009.
- Akdoğan, Abdurrahman. *Kamu Maliyesi*. Ankara: Gazi, 2011.
- Aktan Coşkun Can. Dinleyici. Dilek. *Vergileme Ekonomisi ve Vergileme Psikolojisi*, Ankara: Seçkin, 2006.
- Aktan, Hasan Basri. Toplumda Vergi Bilinci, Vergi Kültürü ve Vergi Ahlakının Önemi, *Yaklaşım Dergisi*, (1997), Nisan, Yıl:5, Sayı:52.
- Arslan, Mehmet. *Vergi Hukuku*, Bursa: MKM, 2011.
- Sağbaş, İsa. Başoğlu, Adem. İlköğretim Çağındaki Öğrencilerin Vergileri Algılaması: Afyonkarahisar İli Örneği, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, (2005).Cilt:VII, 2.
- Edizdoğan, Nihat. *Kamu Maliyesi*. Bursa: Ekin, 2007.
- Edizdoğan, Nihat., Çetinkaya, Özhan., Gümüş, Eerhan. *Kamu Maliyesi*. Bursa: Ekin, 2011.
- Erdoğan, İrfan. *Pozitivist Metodoloji, Bilimsel Araştırma Tasarımı, İstatistiksel Yöntemler, Analiz ve Yorum*. Ankara: Erk, 2007.
- Erginay, Akif. *Kamu Maliyesi*, Ankara: Savaş, 1994.
- Gökalp, İlhan. Vergi Ödemeyi Etkileyen Ekonomik Faktörler. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*. 2007.
- İpek, Selçuk. Kaynar, İlknur. Demografik Faktörlerin Vergi Uyumuna Etkisi: Bir Anket Çalışmasının Sonuçları. *Maliye Dergisi*, (2009), 157.
- Nadaroğlu, Halil. *Kamu Maliyesi Teorisi*. İstanbul: Beta,1985.
- Orhaner, Emine. *Kamu Maliyesi*. Ankara: Siyasal, 2007.
- Öner, Engin. *Kamu Maliyesi*. Ankara: Nobel, 2015.
- Özbilen, Şevki. *Kamu Maliyesi*. Ankara: Gazi, 2010.
- Özsoy, Şaban. *Muhasebe Meslek Mensuplarının Vergi kayıp ve Kaçağı İle Mücadeledeki Rolü: Karabük İlinde Bir Araştırma*, KBÜ. SBE. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Öztürk, Nazım. *Kamu Maliyesi*. Bursa: Ekin, 2016.
- Pehlivan, Osman. *Kamu Maliyesi*. Trabzon: Celepler, 2016.

- Sağlam, Metin. Vergi Algısı ve Vergi Bilinci Üzerine Bir Araştırma: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinde Vergi Algısı ve Bilinci. *Sosyo ekonomi Dergisi*, (2013),1.
- Sayar, Nihat. *Kamu Maliyesi*. İstanbul: Sermet, 1975.
- Schmölders, Günter. *Genel Vergi Teorisi*. Çev: Salih Turhan. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1976.
- Şen, Hüseyin. ve Sağbaş, İsa. *Vergi Teorisi ve Politikası*. Ankara: Kalkan, 2016.
- Şener, Abdullatif. Verginin Önemi, Vergi Bilincinin Topluma Yayılması ve Vergilerle İlgili Son Düzenlemeler, *Yaklaşım Dergisi*, . (1997), Yıl:5, Sayı:52.
- Şimşek, M.Şerif., Akgemci Tahir. ve Çelik Adnan. *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. Konya: Adım, 2003
- Türk, İsmail. (2008). *Kamu Maliyesi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *İktisat Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- User, İnci. “*Vergilemenin Sosyal Psikolojik Sınırı*”, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1992, s.44 (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- İnternet Kaynakları:**
- Narta, M. E. *Vergi Bilinci*, Düzce Defterdarlığı 17. Vergi Haftası Etkinlikleri www.maliye.gov.tr/defterdarliklar/duzce/vergi_haftasi/vergi%20bilinci.htm (ET:26.01.2007).
- TBMM. (2017). <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm>. (ET:12.06.2017).
- VUK. (1961). <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.213.pdf>. (ET:13.06.2017).